

LPS
VIDEOKONFERENCE
2020.GADA 4.JŪNIJĀ

DARBA PLĀNS:

14:00-14:10 Atklāšana

LPS padomniece veselības un sociālajos jautājumos **Ilze Rudzīte**,
LPS padomniece izglītības un kultūras jautājumos **Ināra Dundure**
PKC vadītāja vietniece **Rudīte Osvalde**

14:10-14:25 Preventīvās atbalsta sistēmas izveide bērniem: procesā

PKC vadītāja vietniece **Rudīte Osvalde**
PKC konsultante **Sigita Sniķere**

14:25-15:15 Multimodālās agrīnās intervences programmas Stop 4-7 ieviešana Latvijā

Latvijas Kognitīvi biheiviorālās terapijas asociācija **Ieva Bite, Laura Pirsko, Inese Lapsiņa**
Ikšķiles PII “Ķiparu nams” vadītāja **Sanda Reikmane**

15:15-15:50 Jautājumi

Moderē **Ilze Rudzīte**

Pārresoru koordinācijas
centrs

**PREVENTĪVĀS ATBALSTA SISTĒMAS IZVEIDE BĒRNIEM
ATTĪSTĪBAS TRAUCĒJUMU VEIDOŠANĀS RISKU
MAZINĀŠANAI:
PROCESĀ**

Sigita Sniķere
PKC konsultante
LPS videokonference
04.06.2020.

Pārresoru koordinācijas
centrs

PAMATOJUMS

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam

Stratēģiskais mērķis:

Līdz minimumam mazināt nabadzības risku bērniem

Rīcības virzieni:

- Psiholoģiskā un emocionālā labklājība
- Stipras ģimenes paaudzēs

Darbības:

Visaptveroša prevencijas sistēma bērnu veselīgu attīstību, izaugsmi un pašrealizāciju kavējošu risku agrīnai novēršanai

Valdības rīcības plāns

MK 2019.gada 3. septembra lēmums:

Atbalstīt PKC izstrādāto risinājumu starpnozaru sadarbības un atbalsta sistēmas pilnveidei bērnu attīstības, uzvedības un psihisko traucējumu veidošanās risku mazināšanai.

Pārresoru koordinācijas
centrs

IZMAIŅU IETEKME

ĪSTERMIŅĀ

- Mazinās nepilngadīgo skaits ar mācīšanās traucējumiem
- Uzlabojas bērnu sasniegumi skolā
- Uzlabojas bērnu fiziskā veselība un dzīves kvalitāte
- Mazinās sociālā atstumtība
- Novērsti vardarbības riski

ILGTERMIŅĀ

- Mazinās jauniešu skaits ar antisociālu uzvedību
- Mazinās iedzīvotāju skaits ar psihiskām saslimšanām
- Mazinās slogs un izdevumi veselības aprūpes sektorā
- Mazinās priekšlaicīgas invaliditātes un darbspēju zaudējuma riski
- Mazinās slogs un izdevumi sociālā jomā
- Stiprinās cilvēka drošumspēja un individuālie resursi

**Uzlabojas priekšnoteikumi
ekonomikas attīstībai un
konkurētspējai**

Pārresoru koordinācijas
centrs

KĀ VEIDOT PREVENTĪVO ATBALSTA SISTĒMU?

RISKU IDENTIFICĒŠANA

- Diagnostika/skrīnings

PIERĀDĪJUMOS BALSTĪTAS INTERVENCES VAIRĀKOS PREVENTĪVĀ DARBA VIRZIENOS:

- Vecāku-bērnu piesaiste
- Vecāku prasmes un kompetences
- Uzvedības un emocionālās grūtības, t.sk. trauksme, distress, depresija
- Sociālās prasmes un saskarsmes grūtības
- Vardarbības mājās, skolā, e-vidē novēršana
- Atkarību profilakse
- Sociālā atbalsta sistēmas ģimenēm

REZULTĀTU NOVĒRTĒŠANA

Pārresoru koordinācijas
centrs

**BĒRNIEM UN
JAUNIEŠIEM**

- **Agrīnas intervences** bērniem ar psihomotoriem vai psihosociāliem traucējumiem
- **Multimodālas** programmas bērniem ar uzvedības un emocionāliem traucējumiem
- **Profilakses programmas** vardarbības risku mazināšanai
- **Sociālo prasmju pilnveide** jauniešiem ar antisociālas uzvedības vai atkarību veidošanās risku
- **Asistents bērniem** no 1,5 g.v. bez sasaistes ar invaliditātes statusu
- **Izglītības psihologa** pieejamība pirmskolas vecuma bērniem

IESTĀDĒM

- **Supervīzijas** un atbalsta grupas pedagogiem
- Praktiski treniņi pedagogiem
- **Metodisks atbalsts** policijai, bāriņtiesām, sociālajiem dienestiem
- Sadarbības koordinators ar ārstniecības personām – ģimenes ārstiem un psihietriem

**VECĀKIEM UN
ĢIMENĒM**

- **Atbalsta grupas** ģimenēm
- **Vecāku prasmju** pilnveide

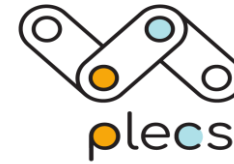
SADARBĪBAS PARTNERI

Pārresoru koordinācijas centrs

RĪGAS DOME

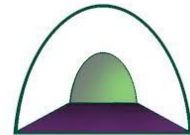
Visiem spēkiem veicināt veselības aprūpi un zinātnē iesaistīto studentu, rezidentu, ārstu un zobārstu izglītību un sadarbību.

Tieslietu ministrija

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija

ĢIMENES ATTĪSTĪBAS UN KULTŪRAS CENTRS
ALISE

Labklājības ministrija

Slimību profilakses un kontroles centrs

Latvijas Klīnisko psihologu asociācija

Valsts izglītības satura centrs

Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs

Latvijas Ģimenes ārstu asociācija

Iekšlietu ministrija

Izglītības un zinātnes ministrija

Veselības ministrija

Pārresoru koordinācijas
centrs

INSTITUCIONĀLAIS IETVARS

PEDAGOĢISKI PSIHOĢISKAIS ATBALSTA DIENESTS

- Vienota iestāde izglītības, veselības un sociālās politikas jomās
- Valsts, pašvaldību un nevalstiskā sektora partnerība
- Valsts aģentūra
- **10 reģionālie centri**
- Katrā reģionālā centrā apm. 14 speciālisti
- Kodolu veido **lekļaujošas izglītības atbalsta centru speciālisti**
- **Speciālistu komandu mobilitāte** pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā
- Reģionālo centru **cieša sadarbība ar visu reģiona pašvaldību iestādēm** (izglītības, sociālais dienests, bāriņtiesas utt.)

Pārresoru koordinācijas
centrs

KO ESAM SĀKUŠI

MULTIMODĀLĀ INTERVENČES PROGRAMMA STOP 4-7

- Speciālistu komandu apmācības
- Pirmsskolas vecuma bērniem ar uzvedības problēmām
- Audzināšanas prasmju pilnveide vecākiem
- Treniņi pedagogiem

UZVEDĪBAS UN EMOCIONĀLO GRŪTĪBU DIAGNOSTIKA

- Skrīninga adaptēšana
- Instrumenta validēšana
- Izlases veida pirmsskolas vecuma bērnu apsekojums

KOMUNIKĀCIJA

- Tīmekļa vietne laimigiberni.lv
- Sociālo mediju kampaņa

Pārresoru koordinācijas
centrs

KO PLĀNOJAM SĀKT

PROGRAMMA JAUNAJĀM MĀMIŅĀM *Nurse-family partnership*

- PVO atzīta intervences programma
- Augsti efektivitātes rādītāji
- Vecāku prasmju pilnveidošana
- Intensīvs speciālista darbs ar ģimeni no bērna dzimšanas līdz 2 g.v.

INTERVENCES, PIESAISTOT ES FONDU LĪDZEKĻUS NĀKAMAJAM PERIODAM

- *Incredible years* – vecāku prasmju pilnveidei, vardarbības risku mazināšanai, uzvedības un emocionālo grūtību profilaksei
- *Kiva program* – mobinga mazināšanai izglītības iestādēs
- *Cool kids* – trauksmes, distresa un depresijas mazināšanai
- u.c.

AGRĪNĀS INTERVENČES PROGRAMMA STOP 4-7

IEVA BITE

INESE LAPSIŅA

LAURA PIRSKO

SANDA REIKMANE

RĪGA, 2020.06.04.

TĒMAS IZKLĀSTA SATURS

01

Uzvedības
problēmas, to
rašanās cēloņi

02

Kas ir STOP 4-7

03

Agrīnās intervences
īstermiņa un
ilgtermiņa ieguvumi
sabiedrībā un valstij
kopumā

04

Pašvaldību iespējas

**UZVEDĪBAS
PROBLĒMAS,
TO RAŠANĀS
CĒLOŅI**

UZVEDĪBAS PROBLĒMAS

- **Dusmīgs/viegli sakaitināms garastāvoklis** (zaudē savaldīšanos, ātri apvainojas utt.)
- **Strīdīga/izaicinoša uzvedība** (strīdas, ignorē noteikumus, kaitina citus, vaino citus utt.)
- **Agresivitāte** (sit, kaujas, met/plēš mantas utt.)

KĀPĒC BĒRNI SLIKTI UZVEDAS?

Katrs cilvēks vēlas
ietekmēt un
kontrolēt vidi

Uzvedības
problēmām ir
daudz
“pastiprinātāju”

**Uzvedībai, domām
un priekšstatiem,
kas reiz ir apgūti, ir
tendence
atkārtoties un
uzturēt pašiem sevi**

ABC SHĒMA

A (*antecedent*)

Situācija tieši pirms uzvedības

Kādi situācijas vai konteksta elementi izraisa problemātisku uzvedību?

Mamma liek sakārtot mantas

B

Uzvedība

Kāda ir šī uzvedība - konkrēti piemēri

Bērns izliekas nedzirdam un sāk darīt kaut ko citu

C (*consequences*)

Uzvedības sekas

Kādas ir uzvedības pozitīvās un negatīvās sekas?

Mantas sakārto mamma

- + *Bērnam: Var darīt to, ko vēlas*
- + *Mammai: miers mājās...*

**AGRĪNĀS INTERVENČES
ĪSTERMIŅĀ UN
ILGTERMIŅĀ IEGŪVUMI
SABIEDRĪBĀ UN
VALSTIJ KOPUMĀ**

DAŽI FAKTI PAR ANTISOCIĀLU UZVEDĪBU

Visbiežāk sastopamā garīgās veselības problēma bērniem un pusaudžiem (5 - 10%).

Problēmai ir augsta noturība laikā.

Prognoze antisociālo pusaudžu intervencei ir nelabvēlīga.

Ļoti augstas izmaksas ģimenei, skolas sistēmai un sabiedrībai.

AGRESĪVAS UZVEDĪBAS RISKA FAKTORI

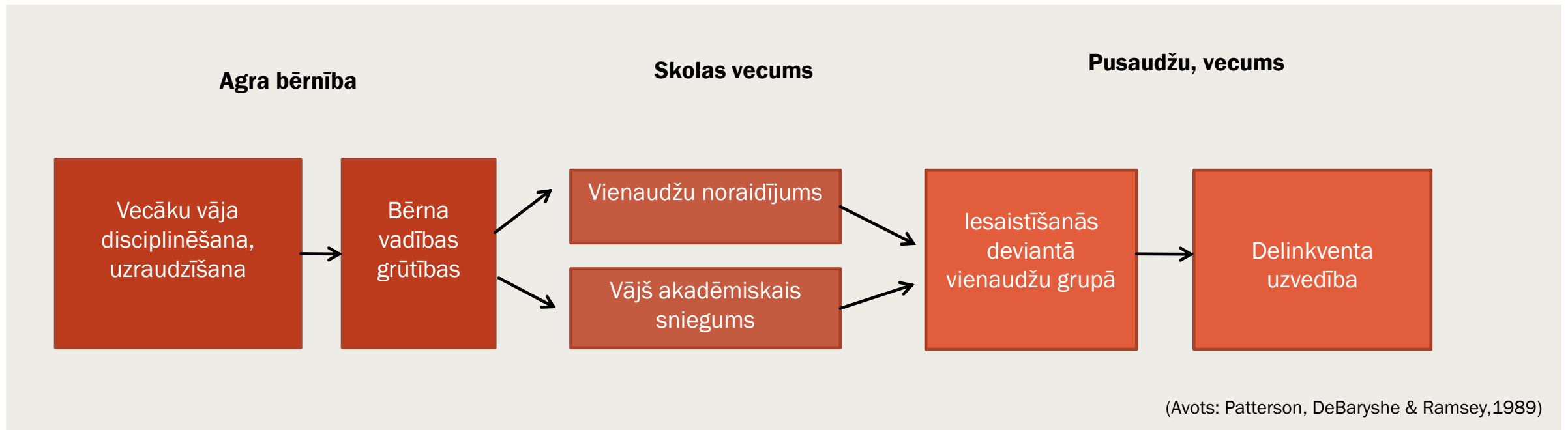
- *Nabadzība, zems sociāli ekonomiskais statuss*
- *Bērna attīstības traucējumi*
- *Vecāku antisociāla uzvedība, atkarības problēmas*
- *Nedroša piesaiste*
- *Disciplinēšanas problēmas*
- *Vienaudžu noraidījums*
- *Nepiemērota pirmsskolas vai skolas vide*

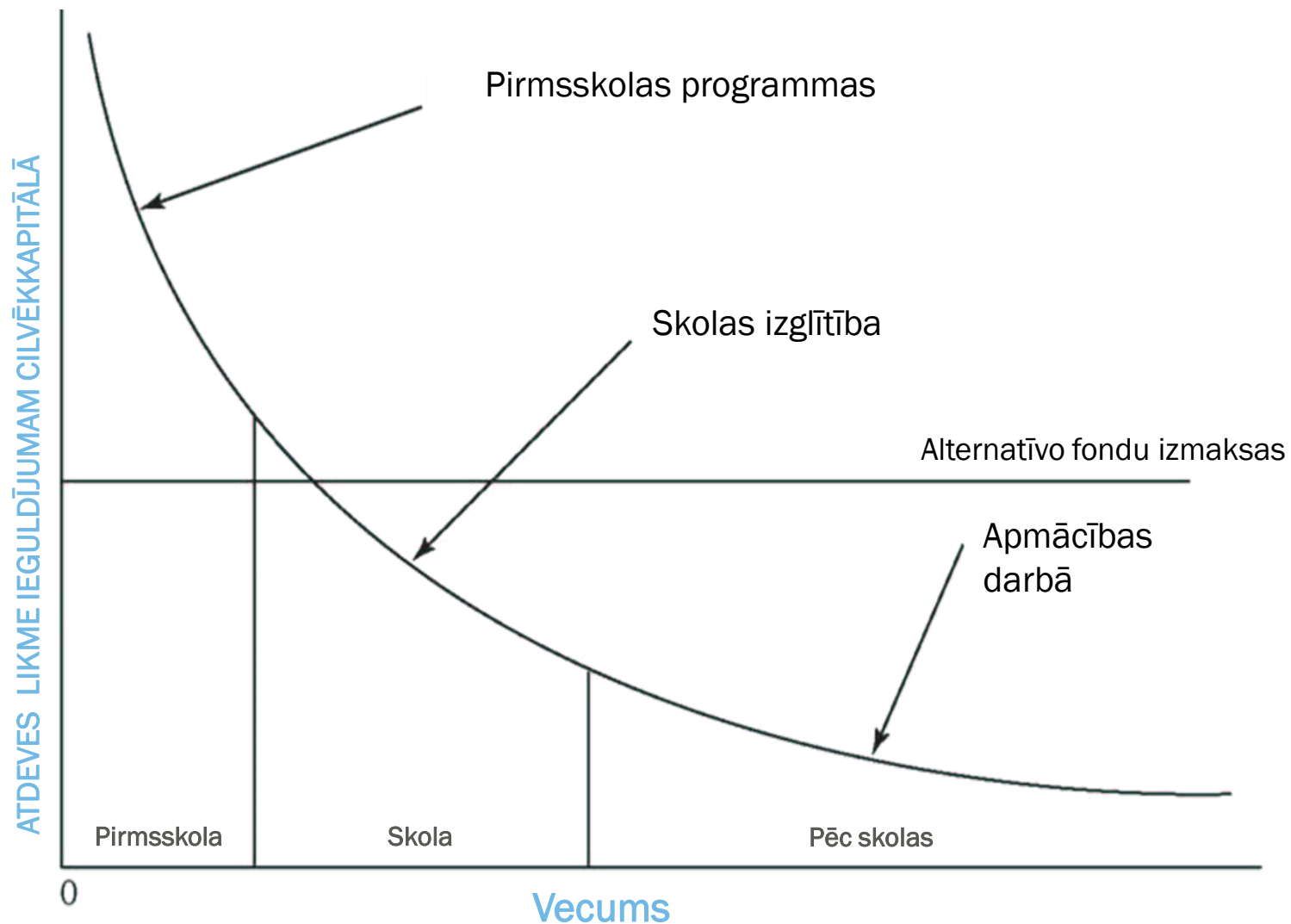
ANTISOCIĀLA UZVEDĪBA

Agresīva un noteikumu pārkāpjoša uzvedība bērnībā prognozē delinkventu, antisociālu uzvedību pusaudžu un pieaugušā vecumā.

(Loeber,1982; Forgatch et al., 2009; Patterson, 1986; Patterson et al. 1989)

ATDEVES LIKMES CILVĒKKAPITĀLA IEGULDĪJUMAM, KURĀ SĀKOTNĒJAIS IEGULDĪJUMS BŪTU VIENĀDS VISĀS VECUMA GRUPĀS

STOP 4-7

STOP 4-7 PROGRAMMA

Kopā uz ceļa esam stiprāki

Programmas mērķis ir mazināt bērnu un jauniešu problemātisko uzvedību, mācot vecākus izmantot pozitīvu audzināšanu.

Pētījumi rāda, ka **pēc programmas apguves** bērnu **agresīvā uzvedība samazinās** tūdaļ, turklāt **izmaiņas ir noturīgas** arī pēc 6 un 12 mēnešu atkārtotiem mērījumiem.

Savukārt pēc vecāku apmācību programmas pabeigšanas:

- 1) pakāpeniski **samazinās bērnu noteikumus pārkāpjošā un agresīvā uzvedība**
- 2) **uzlabojas bērnu problēmu risināšanas prasmes**
- 3) **mainās vecāku audzinošā uzvedība** - pastiprinājās pozitīvā audzināšana un samazinājās bērna fiziska sodīšana un nekonsekvence.

BŪTISKI FAKTI PAR STOP 4-7

ZINĀTNĒ UN PĒTĪJUMOS BALSTĪTA

Programmas saturs veidots uz pētījumu par bērnu uzvedības problēmu attīstību atklājumiem un Oregonas Sociālās mācīšanas centra klīniskās darba pieredzes pamatiem.

Kopš 2003.gada vairākas pašvaldības Beļģijā un Nīderlandē šo programmu sekmīgi īsteno.

Kopš 2014.gada programma ir adaptēta arī latviešu valodā, apmācīti vairāk kā 50 programmas STOP 4-7 treneri Latvijā.

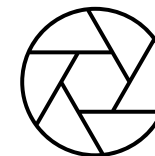

UZ TRĪSPUSĒJU SADARBĪBU BALSTĪTA

Vecāku un skolotāju līdzdalība un sadarbība ir būtiska programmas daļa. To uzdevums ir veicināt bērna vēlamās uzvedības aktivizēšanu un nostiprināšanos.

Tāpēc programma tiek īstenota kā:

- **Bērnu** sociālo prasmju treniņš
- **Vecāku** prasmju treniņš un mājas vizītes
- **Klasvadības** treniņš un konsultēšana skolā

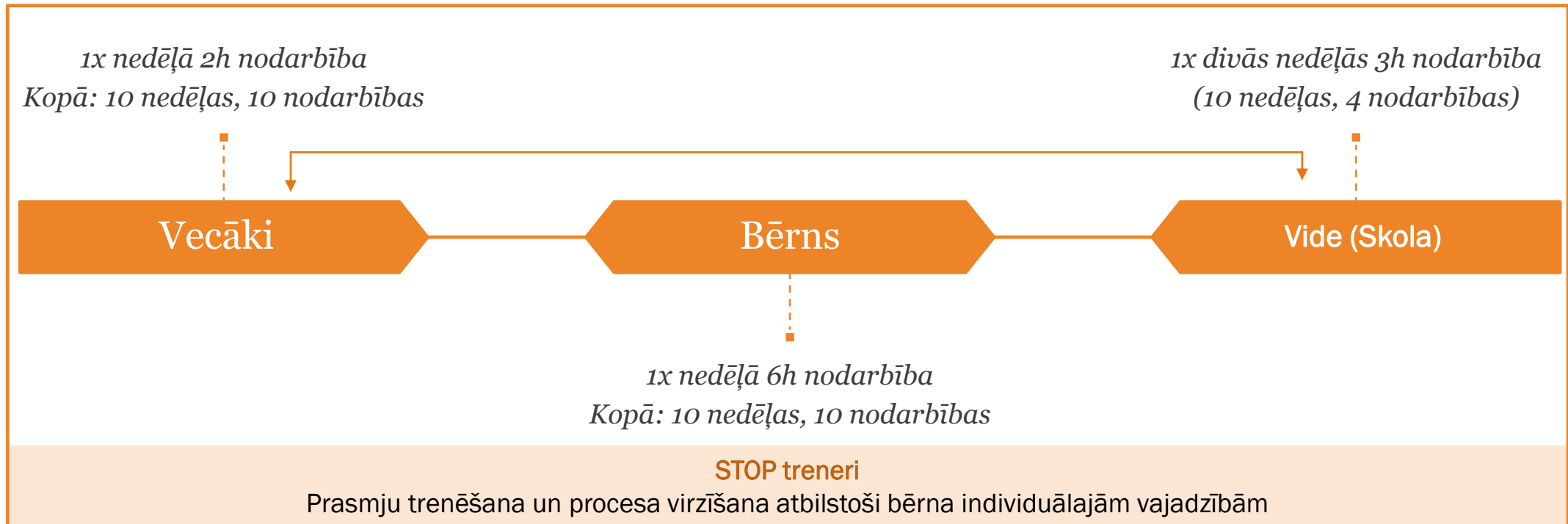

ILGTERMIŅA IEGUVUMS

Bērnu un pusaudžu uzvedības pētījumi rāda, ka antisociālas attīstības riska mazināšanā **būtiska ir agrīnā intervence**, jo **pusaudžu vecumā intervence** antisociālas, deviantas vai riskantas uzvedības mazināšanai ir **mazāk efektīva** (Dishion & Patterson, 1994) un **izmaksās dārgāka**.

Vesela un darba spējīga paaudze ir šīs dienas fundamenti labākai nākotnei.

STOP 4-7 PROGRAMMAS DARBĪBAS PRINCIPS

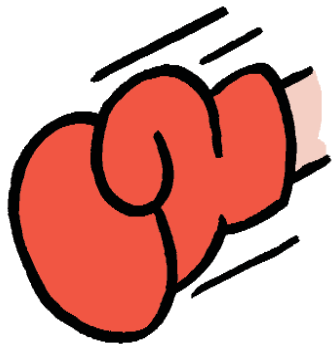
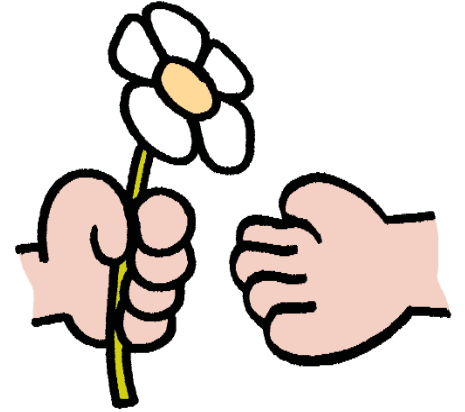

Citu speciālistu piesaiste pēc vajadzības

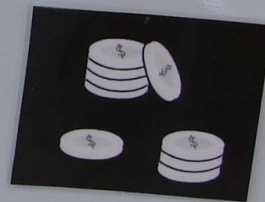
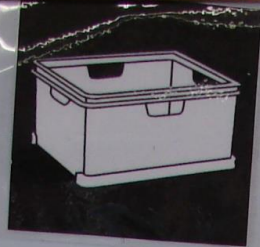
KO MĒS MĀCĀM BĒRNIEM?

- Sadarboties
- Komunicēt
- Iekļauties nodarbībās
- Sekot norādījumiem
- Būt draudzīgiem un laipniem
- Risināt problēmas
- Pazīt un regulēt emocijas
- Vadīt stresu

KO MĒS MĀCĀM VECĀKIEM UN PEDAGOGIEM?

1. Vērot un izprast uzvedību
2. Veidot atbalstošu, strukturētu vidi
3. Pozitīvi pastiprināt vēlamu uzvedību
4. Būt konsekventiem un disciplinēt
5. Ignorēt nevēlamu uzvedību, veidot pārtraukuma laikus, izmantot saudzīgu un efektīvu sodu sistēmu
6. Regulēt savas emocijas

KO JŪS ŠEIT REDZIET?

$5 + 3 = 8$

$8 + 2 = 10$

$3 + 4 = 7$

$7 - 3 = 5$

$10 - 4 = 7$

$5 + 1 = 6$

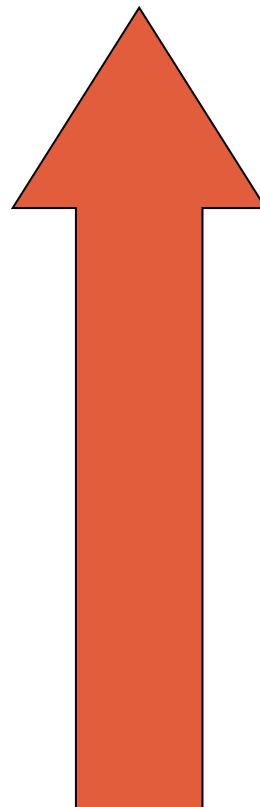
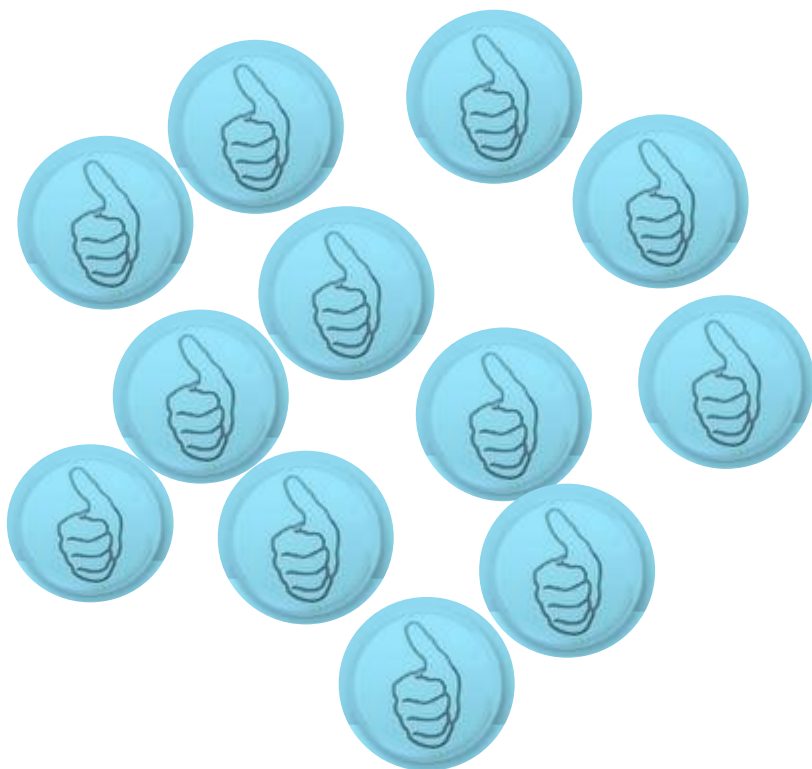
$1 + 8 = 9$

$9 - 3 = 6$

$3 - 2 = 1$

$5 - 4 = 1$

KOMPLIMENTU SPĒKS

PAŠCIEŅA

**APBALVOJUMI VAR
BŪT KATRAM**

TIME TIMER®
U.S. PATENT NO. D369,619 & 5,662,479

**STOP 4-7
PĒTĪJUMI
LATVIJĀ
REZULTĀTI**

STOP 4-7 PĒTĪJUMA REZULTĀTI LATVIJĀ

PROGRAMMAS STOP 4-7 DALĪBNIKĒKI

74 ģimenes vēlējas piedalīties

52 ģimenes uzsāka dalību programmā

47 ģimenes pabeidza programmu

PĒTĪJUMA DALĪBNIKĒKI

Eksperimentālā grupa

Kontrolgrupa

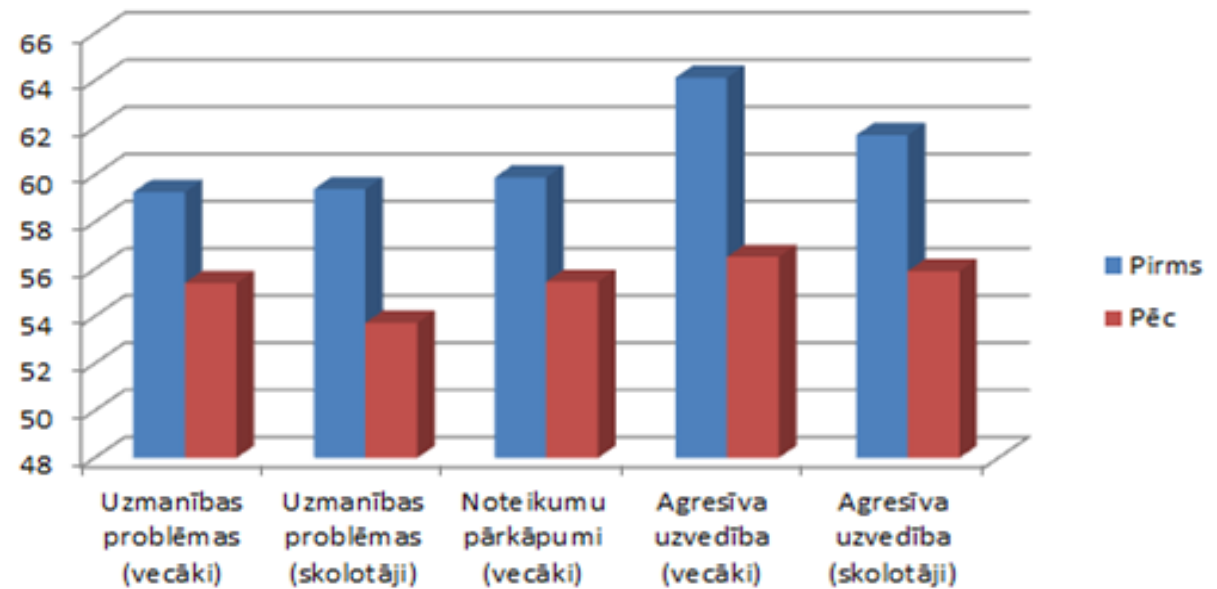
Pirms programmas anketas aizpildīja 52 vecāki, 44 skolotāji

Pirmajā mērījumā anketas aizpildīja 50 vecāki, 50 skolotāji

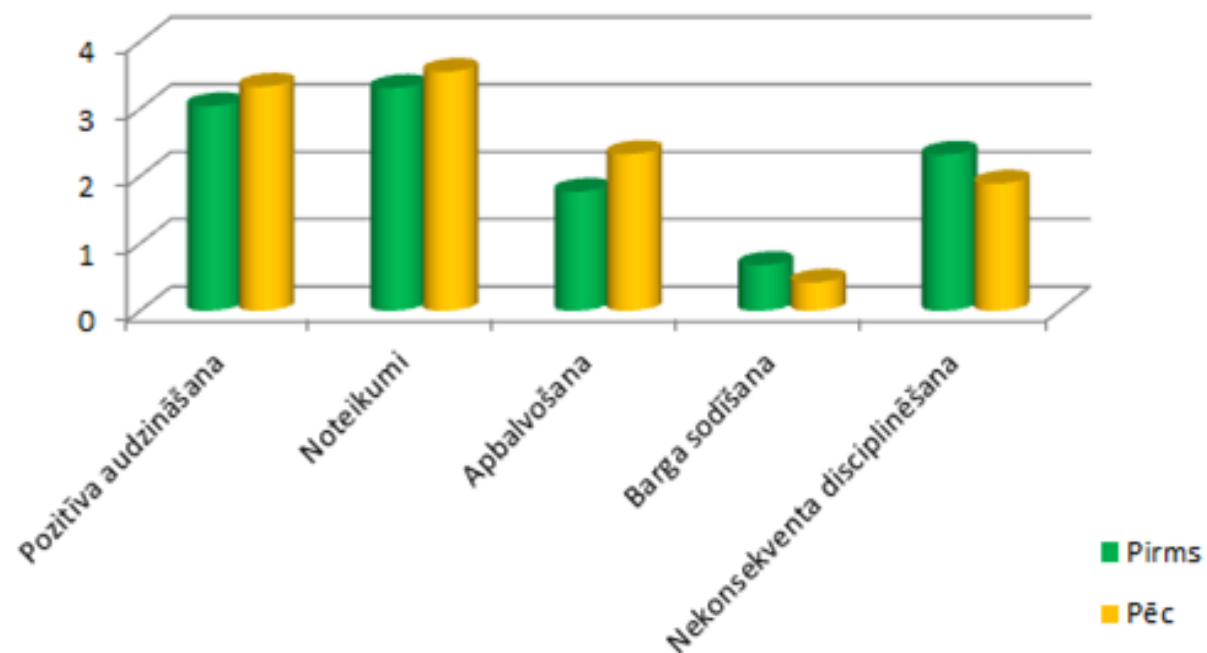
Pēc programmas anketas aizpildīja 40 vecāki, 27 skolotāji

Otrajā mērījumā anketas aizpildīja 27 vecāki, 35 skolotāji

BĒRNU UZVEDĪBAS IZMAIŅAS

VECĀKU AUDZINOŠĀS UZVEDĪBAS IZMAIŅAS

PAŠVALDĪBU IESPĒJAS

IKŠĶILES PAŠVALDĪBAS PIEREDZE

Sociālā uzņēmuma SIA «Elodeja» struktūrvienība privātā sākumskola «Ķīparu nams» sadarbībā ar Ikšķiles novada pašvaldību no 2015. gada realizējusi 4 «**STOP 4-7**» projektus.

Kopskaitā projektā piedalījušies:

45 bērni un viņu ģimenes

76 mācību iestāžu darbinieki

2018. Ikšķiles nov. pašvaldība Sandai Reikamnei piešķir titulu “Ikšķiles novada Gada cilvēks”

Par ieguldījumu Vislatvijas projekta apmācību programmā “Stop 4-7” un privātās pirmsskolas izglītības iestādes “Ķiparu nams” 10 gadu jubilejā.

2018. gadā sadarbībā ar Ikšķiles novada pašvaldību un «STOP 4-7» komandu realizēts LEADER projekts ««Stop programmas» apmācība», apmācot 55 speciālistus no visas Latvijas

KAS NEPIECIEŠAMS, LAI BĒRNU VARĒTU IEKĻAUT PROGRAMMĀ?

- ✓ Vecāki un pedagogi ir gatavi iesaistīties programmā un apmeklēt nodarbības
- ✓ Bērnam nav intelektuālās attīstības atpalcība (intelekts atbilst vismaz 4 gadu vecumam)
- ✓ Ģimenē nav smagas atkarības vai smagas fiziskas vai seksuālas vardarbības problēmas
- ✓ Grupā ir vieta: kopā 10 -12 bērni

PAŠVALDĪBU UZDEVUMS NODROŠINĀT:

telpas nodarbībām

pusdienas bērniem

Telpas nepieciešamas: bērnu nodarbībām 1 reizi nedēļā 9:00-15:00; vecāku nodarbībām 1 reizi nedēļā 16:00-18:00 ; pedagogu nodarbībām 4 reizes projekta laikā (15:00-18:00).

TELPU NODROŠINĀJUMA PRASĪBAS

- Bērnu nodarbībām telpa, kas ir aprīkota ar bērnu mēbelēm (galdiņi, krēsliņi, plaukti mantām) un materiāliem (spēļmantas: rotaļlietas, galda spēles, grāmatas, āra rotaļlietas)
- Telpai jābūt sadalāmai 4 stūros.
- Ir svarīgi, lai bērniem būtu pieejama arī garderobe un tualete, kā arī atsevišķs bērnu laukumiņš iešanai ārā.
- Grupai ir vajadzīgi 4 vadītāji: treneru komandu veido 2-3 psihologi, kuri ikdienā strādā ar bērniem, 1 vai 2 pedagogi, viens no vadītājiem var būt arī sociālais darbinieks, ja viņa darbs saistīts ar bērniem.

PROJEKTA PLĀNS 2020-2022

20 ievadsemināri
par STOP 4-7
pamatprincipiem

20 apmācītas
speciālistu
komandas

Intervences grupas
2 reizes gadā (kopā
1200 bērni); katrai
ģimenei papildus 3
individuālās
konsultācijas

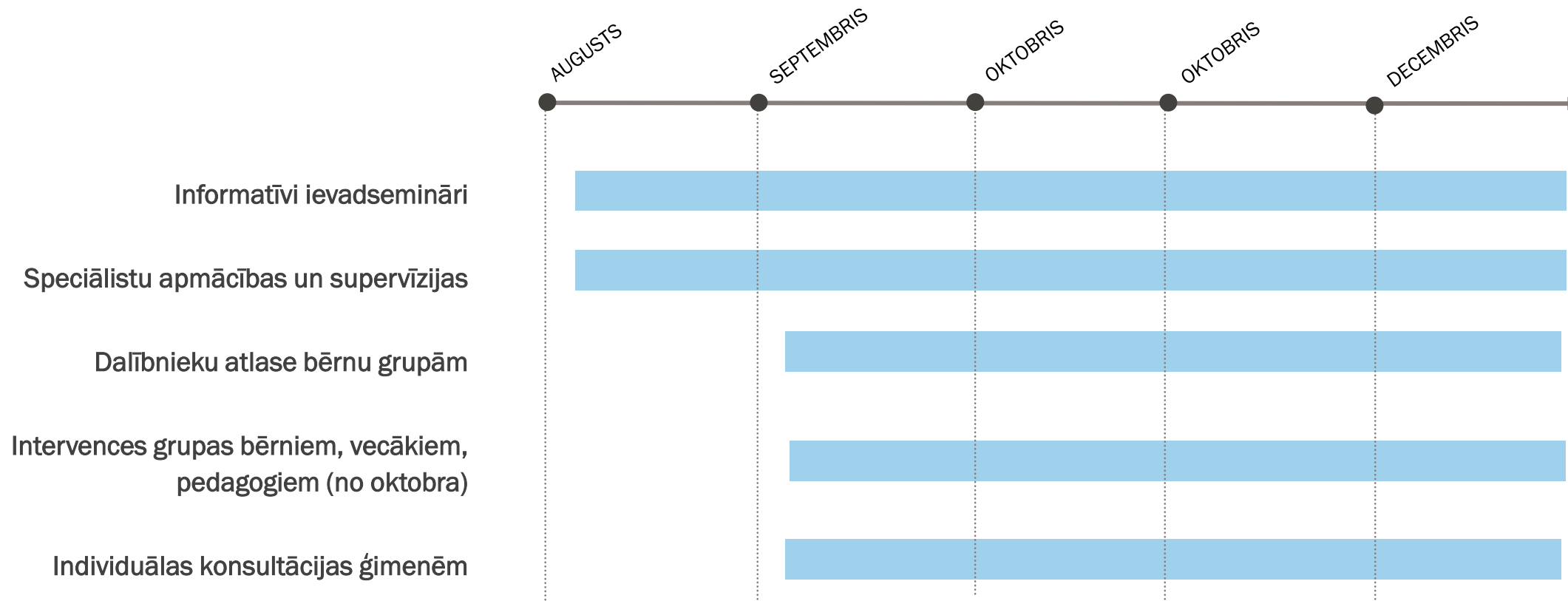

Supervīzijas

Methodiskie materiāli

PROJEKTA LAIKA GRAFIKS 2020

PALDIES UN UZ SADARBĪBU!

Kontakti pieteikumiem vai
interesējošajiem jautājumiem:

berniem@pkc.mk.gov.lv

